

NEDERLANDSE NAMEN VAN PADDENSTOELEN

Thomas W. Kuyper¹, Jorinde Nuytinck², Anneke van der Putte³ & Roosmarijn Steeman⁴

¹Vakgroep Bodemkwaliteit, Wageningen Universiteit; thom.kuyper@wur.nl

²Naturalis Biodiversity Center, Leiden; jorinde.nuytinck@naturalis.nl

³Brederostraat 9, 6531 CA Nijmegen; avdp@de-stiel.demon.nl

⁴Natuurpunt Vlaanderen, Mechelen; roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

p/a/ CNN, Jorinde Nuytinck, Naturalis Biodiversity Center

Kuyper, Th., Nuytinck, J., Putte, A. van der & Steeman, R. 2016. Dutch mushroom names. *Coolia* 59(2): 81–89.

In this publication the Committee for Dutch mushroom names (CNN) introduces itself, describes its current practice and illustrates that practice with several examples. The article concludes with a request to mycologists in The Netherlands and Flanders to support the work of the committee.

Paddenstoelen hebben niet alleen een wetenschappelijke naam (of een Latijnse naam, zoals dat vaak wordt gezegd), maar tegenwoordig ook een Nederlandse naam. Bij het vaststellen van die Nederlandse naam is de Commissie Nederlandse Namen (CNN) betrokken. Het werk van die commissie lijkt echter weinig bekend. Met deze bijdrage in *Coolia* (NMV) en *Sporen* (KVMV) wil de CNN zich presenteren aan de Nederlandssprekende mycologen.

Allereerst een verduidelijking. Met Nederlandse namen bedoelen we niet alleen namen voor de in Nederland gevonden soorten, maar evenzeer de namen voor de soorten uit Vlaanderen. Zoals uit deze bijdrage zal blijken, is er vanaf het allereerste begin van popularisering van de mycologie sprake geweest van samenwerking tussen mycologen uit Nederland en België. Vanuit historisch perspectief is het duidelijk dat de popularisering van de mycologie in Vlaanderen begon. De eerste twee Nederlandstalige publicaties (maar nog vrijwel zonder ‘echte’ Nederlandse namen!) waren van Dodoens (1608) en Van Sterbeeck (1675).

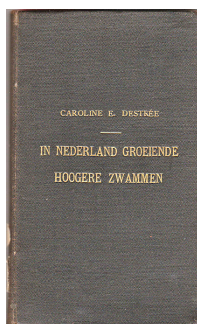
Een Nederlandse naam voor paddenstoelen is niet vanzelfsprekend. In vermoedelijk de allereerste Nederlandstalige publicatie met determinatiesleutels (Destrée, 1901; een boek dat geschreven is zeven jaar voor de oprichting van de NMV!) is er weliswaar sprake van Nederlandse namen, maar het betreft hier slechts vertalingen van de wetenschappelijke naam. Dit boek is geschreven door de Belgische mycologe Elise Caroline Bommer, geboren Destrée, die aan het eind van haar leven ook in de omgeving van Den Haag mycologisch

Voorplaat ‘Cruydt Boeck’ van Dodoens, 1644.

(Bron: CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=655710>)

onderzoek heeft gedaan. Waarom het boek onder haar eigen familienaam is gepubliceerd en waarom de initialen in het boek verwisseld zijn, is ons onbekend. Destrée heeft het boekje geschreven op verzoek van de Nederlandsche Botanische Vereeniging.

Het rechtstreeks vertalen van de wetenschappelijke naam leidde enerzijds tot taalkundige juweeltjes als “mycena met bonte muts”, “bergnimfmarasmius”, “lieve russula” of “leptonia der langste dagen”; maar ook tot taalkundige gedrochten als “in ‘t midden bruine hebeloma”, “tweemaal gesluerde cortinarius” of “pondspeerachtige lactarius”. De schrijfster zal ongetwijfeld bemerkt hebben dat er in Nederland vrijwel geen namen waren voor inheemse paddenstoelen; de Cantharel staat in haar boekje als “eetbare cantharellus”, de Vliegenschwam als “vliegenamanita”, en het Eekhoorntjesbrood moet het met de naam “eetbare boletus” doen. Alleen bij “tranende merulius” en “vlierauricularia” staan de beter bekende namen Huiszwam en Judas-oor tussen haakjes toegevoegd. Een dergelijke benadering was niet direct bevorderlijk voor de popularisering van de mycologie. Cool & Van der Lek (1913) hebben Nederlandse namen voor 257 soorten bedacht (en vervolgens in latere drukken ook weer gewijzigd – zo ging dat in die tijd, want Van der Lek heeft namen die hem geheel onbruikbaar voorkwamen door andere vervangen). In hun boekje komen we niet alleen nog steeds bekende namen tegen als Schaapje, Popzwam, Poedersteeltje en Slijmerige blekerik, maar ook thans verdwenen namen als Steltloper, Drakenbloedzwam, Olijfsmeerhoed en Hermelijnszwammetje. De behoefte aan Nederlandse namen leek beperkt; alleen een aantal in het veld goed herkenbare soorten kreeg een Nederlandse naam. Dat betrof in de vierde druk bijna 550 soorten.

Officiële namenlijsten

Langzaam maar zeker nam de behoefte toe om de algemene en goed herkenbare soorten een Nederlandse naam te geven. In 1968 wendde de Belgische mycoloog J. Moens zich tot het bestuur van de Nederlandse Mycologische Vereniging met een voorstel een nieuwe lijst van Nederlandse namen te publiceren. Uit dat initiatief kwam een commissie ad-hoc voort die de opdracht kreeg om een lijst van Nederlandse namen op te stellen. Hoewel de commissie ad-hoc uitsluitend door Nederlandse mycologen was gevormd, was het de bedoeling dat ook de Vlaamse mycologen bij het initiatief werden betrokken. Uitgangspunt voor deze commissie was het gegeven dat voor de popularisering van de mycologie Nederlandse namen voor paddenstoelen even essentieel zijn als voor hogere planten of vogels. Het werk van de commissie leidde tot een publicatie (Bas et al., 1983) waarin voor ongeveer 1200 soorten namen werden voorgesteld. Dat boekje heeft zeker bijgedragen tot een veranderende houding van mycologen tot Nederlandse namen. De publicatie van de eerste Standaardlijst (Arnolds et al., 1984) gaf een verdere stimulans aan het geven van Nederlandse namen. Het wordt nu als bijna vanzelfsprekend beschouwd dat (vrijwel) alle in Nederland en Vlaanderen voorkomende paddenstoelen ook een Nederlandse naam hebben. Die naamgeving gaat niet vanzelf; daarvoor is het nodig dat zulke namen worden voorgesteld, getoetst op geschiktheid, geadministreerd (om te voorkomen dat dezelfde naam voor verschillende soorten wordt gebruikt of dat een soort meer dan één naam krijgt) en dat de resultaten met paddenstoelenliefhebbers worden gedeeld. Die taken komen samen bij de Commissie Nederlandse Namen (CNN), een gezamenlijke commissie van de NMV en KVMV, samengesteld uit Nederlandse

en Vlaamse mycologen. In deze bijdrage doen wij graag uit de doeken wat de werkwijze van de commissie is en geven we enkele voorbeelden waar wij tegen aanlopen bij het geven van Nederlandse namen. Wij eindigen deze bijdrage met een oproep aan alle mycologen.

Stabiliteit van Nederlandse namen

Er is een opvallend verschil in de principes voor naamgeving tussen de wetenschappelijke naam en de Nederlandse naam. Voor wetenschappelijke namen is er een uitgebreid stelsel van regels die de naamgeving betreffen. Die regels zijn natuurlijk onderwerp van discussie (Kuyper, 1997), maar uitgangspunt is een min of meer stabiele set regels waaruit hopelijk ook stabiele namen volgen. (Dat het op dit moment met de moleculaire revolutie in de mycologie met die stabiele namen nogal tegenvalt, is in een recent artikel uiteengezet, zie Kuyper & Vellinga, 2015). Voor de Nederlandse namen is echter een radicaal ander uitgangspunt genomen, dat als doel heeft de namen zoveel als mogelijk onveranderlijk te laten. Met nadruk schrijven we hier ‘zoveel als mogelijk’, want geen enkel systeem leidt er toe dat er nooit naamsveranderingen worden toegelaten. Ook in het verleden werden namen door Cool en Van der Lek in de verschillende drukken van het Paddenstoelenboekje gewijzigd, als een naam minder geschikt of welluidend werd geacht.

Dat veranderingen onvermijdelijk zijn, volgt allereerst uit de regels van de Nederlandse taal – in de dertiger jaren sprak men van paddenstoelen, om in de zestiger jaren over te gaan naar paddestoelen, om nu weer in correct Nederlands paddenstoelen te moeten schrijven. (Overigens: in een recente publicatie in *Onze Taal* (Van Reenen, 2015) wordt opmerkelijk genoeg weer van paddestoelen gesproken...) Dat probleem van die tussen-n speelt al lang, mede omdat de taalregels weinig constant zijn. Inconsistentie in namen was ook vroeger al bekend. Cool & Van der Lek noemen bijvoorbeeld zowel een *Dennenslijmsteel* als een *Dennevlamhoed*. De vraag is of wij ons druk moeten maken om zoiets veranderlijks als de tussen-n. De CNN wil die vraag bevestigend beantwoorden. Als paddenstoelen ooit een wettelijke status krijgen (meer dan de Rode Lijst die in de *Staatscourant* wordt gepubliceerd), zou het een hoop juridisch gedoe geven als de naam van de wettelijk beschermde paddenstoelen afwijkt van de naam die wij mycologen gebruiken, al was het maar een verschil van een letter! In één ander opzicht wijken we echter bewust van de taalregels af. Wij beschouwen Nederlandse namen als eigennamen en gebruiken bewust een hoofdletter. Daarmee is er dus een verschil tussen een kleinsporige trechterzwam en de Kleinsporige trechterzwam (*Clitocybe ditopa*).

De CNN heeft daarom in haar werkwijze als uitgangspunt genomen dat Nederlandse namen in beginsel stabiel moeten zijn, maar heeft tevens bepaald onder welke omstandigheden naamsveranderingen niet alleen gewenst maar zelfs geboden kunnen zijn. Die uitgangspunten voor de naamgeving bevatten een veertigtal punten; die lijst is te uitgebreid om in extenso in *Coolia* en *Sporen* op te nemen. Belangstellenden kunnen een e-mail sturen naar de huidige voorzitter van de CNN (TWK) om een exemplaar toegestuurd te krijgen. Hieronder melden wij de belangrijkste redenen die kunnen leiden tot naamswijzigingen. Daarbij geldt dat naamsveranderingen door de CNN expliciet beargumenteerd dienen te worden; alleen beschrijvingen (de *Bisschopsmutsinktzwam*; en het *Varenwebwasje* wordt het *Varenwaswebje*, zoals de andere soorten van het geslacht *Ceratobasidium*) kunnen stilzwijgend gecorrigeerd worden. In een apart kader lichten wij een specifiek geval nader toe.

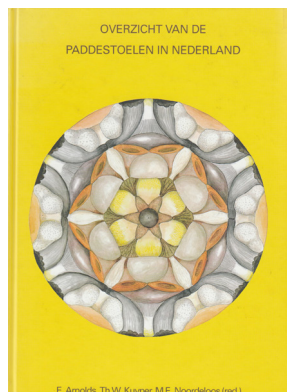
Naamsveranderingen

Als gevolg van een deels gescheiden historie van naamgeving van nieuw gemelde soorten blijken er verschillende soorten te zijn die in Nederland en Vlaanderen een verschillende naam hebben. De CNN acht het noodzakelijk over te gaan tot harmonisering, ook waar dat betekent dat bestaande namen moeten veranderen. De CNN heeft die gevallen geïnventariseerd en stelt voor om in (bijna) alle gevallen over te gaan tot het gebruik van een uniforme naam. In sommige gevallen moeten daardoor namen uit het boekje 'Naam en Faam' veranderen. Het grotere goed van een gemeenschappelijke naam in het hele Nederlandse taalgebied staat daar als groot voordeel tegenover. De keuze voor die naam is niet gebaseerd op prioriteit; de CNN heeft getracht beide namen op passendheid te wegen. In sommige gevallen is dus de in Vlaanderen gebruikte naam geprefereerd (Rossige sparrengordijnzwam in plaats van Vage gordijnzwam; al was het maar omdat er nogal wat vage gordijnzwammen lijken te zijn...), in andere de in Nederland gebruikte naam (Bepoederde mestfranjehoed in plaats van Okerkorrelfranjehoed). De CNN maakt een uitzondering voor drie gevallen, waarin twee namen voor dezelfde soort toelaatbaar zijn. Voor *Laccaria amethystina* kan zowel de naam Rodekoolzwam als Amethystzwam worden gebruikt; voor *Coprinopsis vermiculifer* kan zowel de naam Dikhaarintzwam als Schapenmestintzwam gebruikt worden; en voor *Schizopora radula* kan zowel de naam Valse tandzwam als Splijtende tandzwam gebruikt worden. In één geval vond de commissie noch de ene naam noch de andere naam geschikt. *Flaviporus brownei* werd in Vlaanderen Broeikasporia genoemd (maar de soort is inmiddels ook buiten kassen gevonden) en in Nederland Zwartgeel elfenbankje (ondanks dat de soort niet altijd zwart is). Voor deze zeer opvallende soort stelt de commissie de naam Zwavelgeel elfenbankje voor.

Een tweede reden om Nederlandse namen te veranderen is gelegen in het feit dat per ongeluk dezelfde Nederlandse naam aan twee verschillende soorten is toegekend. Zo bestaan er twee Prachtgordijnzwammen, die overigens ook allebei die naam verdienen (*C. triumphans* en *C. rufoolivaceus*). Laatstgenoemde soort is dus hernoemd, tot Rode groenplaatgordijnzwam. Ook bleken er twee Moerasweekbekertjes te zijn. Die naam is nu gereserveerd voor *Niptera lacustris*, terwijl *Nimbomollisia eriophora* het nu met de naam Veenweekbekertje moet doen. Ook hier is naamsverandering dus onvermijdelijk.

Een derde belangrijke reden voor naamsverandering is voor de CNN dat een naam positief misleidend is. Daarmee bedoelen we dat de naam verwijst naar een kenmerk dat de soort nu juist niet heeft. Het mag verbazing wekken dat er zulke namen bestaan; maar met de noodzaak om namen voor meer dan 5000 paddenstoelen te bedenken en vast te leggen, worden er onvermijdelijk foutjes gemaakt. Zo heet *Hymenoscyphus menthae* in Arnolds et al. (1995) Hakig vlieskelkje. Bij later onderzoek zijn er taxonomische problemen geconstateerd. In de Beknopte standaardlijst (Arnolds & Van den Berg, 2013) zijn het nummer en de naam gehandhaafd, maar nu voor een andere soort, die juist asci zonder haken heeft. Het behoeft geen betoog dat zo'n naam positief misleidend is. In de Beknopte standaardlijst is de naam gewijzigd in Gewoon kruidenvlieskelkje. (In terugblik had de CNN er toen ook voor kunnen kiezen om de naam Geelwit vlieskelkje te gebruiken, omdat *H. consobrinus* als synoniem wordt opgevat; die keuze is toen niet gemaakt).

Een zo mogelijk nog meer verwarrende situatie vinden we bij de watermelkzwammen (of de Watermelkzwam). Aanvankelijk werd hier één soort onderscheiden, *Lactarius seriffusus* met de naam Watermelkzwam. In het boek van Heilmann-Clausen et al. (1998) werden twee soorten onderscheiden. In Nederland kreeg

L. serifluus s. str., de naam Donkere watermelkzwam en *L. subumbonatus* de naam Lichte watermelkzwam. In Vlaanderen echter heet *L. serifluus* de Lichte watermelkzwam en *L. subumbonatus* de Donkere watermelkzwam! Hier heeft de CNN gemeend dat de beste oplossing is om *L. serifluus* s.l. de naam Watermelkzwam te geven (zoals in OPN); wanneer men beide soorten wil onderscheiden (waarschijnlijk niet erg zinvol, want volgens een van ons (JN) blijkt er geen moleculair verschil tussen de lichte en donkere exemplaren) moet de praktijk in Vlaanderen gevolgd worden (omdat die in overeenstemming is met het boek van Heilmann-Clausen et al. (1998)).

De soorten van de geslachten *Merismodes* en *Maireina* hebben de Nederlandse geslachtsnaam Hangkommetje; op één soort na: *Merismodes bresadolae* (synoniem *Maireina monacha*) heeft de naam Rozebruin hangbekertje. De CNN beschouwt dit als een niet-bedoelde vergissing en heeft de naam gewijzigd in Rozebruin hangkommetje.

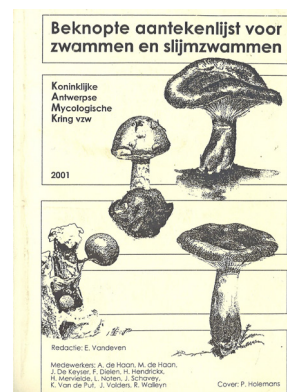
De soort *Pezizella rozei* heeft de naam Rozenschoteltje gekregen. De soort is eenmaal in Nederland (en nog niet in Vlaanderen) gevonden op stengels van nieskruid of kerstroos (*Helleborus*), een plant die tot een andere familie behoort dan de rozenfamilie. Het is niet meer met zekerheid te achterhalen wat er in dit geval niet goed is gegaan; mogelijk is de conceptnaam Roze's schoteltje gebruikt. De keuze om geen Nederlandse namen te gebruiken die paddenstoelen naar mensen noemen (in tegenstelling tot wetenschappelijke namen), heeft wellicht geleid tot een verschrijving van Roze's schoteltje naar roze's schoteltje naar roze schoteltje (wat niet past op een bruin kelkje) of rozenschoteltje (wat evenmin past). In dit geval lijkt een naamswijziging meer voordelen dan nadelen te bieden. Mogelijk is de naam Kerstrooschoteltje geschikter, hoewel niet duidelijk is of de soort enige voorkeur voor deze waard vertoont.

De CNN aarzelt nog in het geval van de Braakrussula (*R. emetica*). Deze soort wordt tegenwoordig opgesplitst in twee soorten, *R. emetica* (Naaldbosbraakrussula) en *R. silvestris* (Loofbosbraakrussula). Het overgrote deel van de Braakrussula's in naaldbos blijkt echter *R. silvestris* te zijn en moet dus Loofbosbraakrussula heten! De CNN beraadt zich nog of zij hier een naamswijziging wenselijk acht. Wij horen graag wat uw opvatting daarover is. Hier botsen namelijk twee verstandige uitgangspunten, namelijk (1) zo weinig mogelijk namen veranderen en (2) voorkomen dat de Nederlandse namen leiden tot een grote kans op foutmeldingen.

Bij soorten die enigszins gelijken op soorten uit het geslacht *Lophodermium* was om die reden een naamswijziging eveneens onvermijdelijk (zie kader).

Dit criterium van positief misleidende namen is met opzet restrictief geformuleerd. Een naam die op een kenmerk van meer soorten van die groep slaat dan de soort die thans die naam heeft (bijvoorbeeld Gestreepte trechterzwam) of een naam die aan een soort een specifieke ecologie toeschrijft (Eikenbladzwammetje, Dennenvlamhoed) wordt dus niet veranderd.

Wetenschappelijke namen veranderen wanneer een paddenstoel in een ander geslacht wordt geplaatst. In het verleden is er in een enkel geval ook een Nederlandse naam om die reden gewijzigd (*Lepista flaccida* werd in Bas et al. (1983) Roodbruine trechterzwam genoemd, en die naam is later gewijzigd in Roodbruine schijnridderzwam). De CNN is geen voorstander van zulke naamsveranderingen. Een nadeel van onze keuze voor stabiliteit van Nederlandse namen is wel dat de Nederlandse naam in een (groter wordend) aantal gevallen geen inzicht meer geeft in de systematische positie van die soort. Dit betreft allereerst allerlei kleine ascomyceten, waar de moleculaire systematiek tot grote veranderingen leidt; en waar soorten op naam gebracht worden met (oudere) standaardwerken waar de soorten per substraat gerangschikt zijn. Maar

Namen voor soorten uit het geslacht *Lophodermium* en verwanten

In de huidige beknopte Standaardlijst wordt de naam Spleetlip, in enige samenstelling, gebruikt voor een zestal verschillende genera (*Lophodermium*, *Colpoma*, *Naemacyclus*, *Gloniella* en *Gloniopsis* in de Ascomyceten; *Sirostoma* in de Basidiomyceten, voor een parasiet op *Colpoma* en *Lophodermium*). Na publicatie van deze naam heeft de CNN een verzoek gekregen deze namen te heroverwegen; de CNN is daarmee akkoord gegaan. Die wijzigingen hebben op hun beurt weer geleid tot een verder verzoek de oorspronkelijke namen te herstellen. Uiteindelijk heeft de Algemene Ledenvergadering van de NMV de CNN opgedragen deze namen (en eventuele wijzigingen) te heroverwegen. In dit kader zetten wij uiteen welke overwegingen een rol spelen; en welke namen de commissie thans voorstelt.

Allereerst is het nodig om de taxonomie te evalueren. Dit is nodig om twee redenen: (1) de CNN accepteert dat Nederlandse namen voor meer dan één genus gebruikt kunnen worden, maar ziet graag dat deze genera tot dezelfde familie behoren; (2) de taxonomie geeft mogelijk inzicht in de morfologische kenmerken die tot uitdrukking kunnen komen in de Nederlandse naam. De gelijkenis van soorten en genera wordt minder naarmate de verwantschap kleiner is en daarmee neemt de kans toe dat een naam minder passend is. De betrokken soorten behoren tot drie verschillende groepen.

a. *Lophodermium* en *Colpoma* horen tot de kerngroep van de Rhytismatales, familie Rhytismataceae (Lantz et al., 2011). *Lophodermium* is overigens polyfyletisch (de soorten op grassen en op coniferen zullen in de toekomst tot verschillende genera gerekend worden).

b. *Naemacyclus* behoort vrijwel zeker niet tot de Rhytismatales (Lantz et al., 2011). Een classificatie als eigen orde is waarschijnlijk. Daarnaast is een taxonomie die *N. fimbriatus* en *N. minor* als congenerisch beschouwt, ouderwets. Sinds 1983 wordt voor de tweede soort *Cyclaneusma* gebruikt (DiCosmo et al., 1983).

c. *Gloniella* behoort tot de Hysteriaceae, orde Hysteriales, klasse Dothideomycetes (Boehm et al., 2009; Lumsch & Huhndorf, 2010). In eerstgenoemde publicatie wordt een sleutel tot de 11 bekende soorten van *Gloniella* gegeven, waar de voor Nederland gemelde *G. molinae* ontbreekt. *Gloniopsis* is polyfyletisch – *G. praelonga* hoort in *Gloniopsis*, en *G. smilacis* verhuist naar *Hysterobrevium* (naast *H. mori*, in Standaardlijst als *Hysterographium mori*); *Hysterographium fraxini* blijft wel in zijn oorspronkelijke genus.

De CNN concludeert dat de naam Spleetlip voor drie groepen Ascomyceten is gebruikt, die niet met elkaar verwant zijn (ze behoren deels tot verschillende klassen). Een gemeenschappelijke naam zou verantwoord zijn indien deze geslachten een opvallend kenmerk delen waarop de naam gebaseerd kan worden. *Lophodermium* en *Colpoma* hebben een opvallend uiterlijk met een longitudinale spleet met opvallende ‘lippen’ rondom die spleet. Dat kenmerk komt ook in de Duitse naam terug. Dat kenmerk lijkt, op basis van de gepubliceerde beschrijvingen (Lammers et al., 2012) niet aanwezig in *Gloniopsis molinae* en *Naemacyclus minor*. De CNN concludeert dat een gemeenschappelijke geslachtsnaam positief misleidend is, aangezien verschillende soorten dit typische kenmerk missen. Een verder probleem met een positief misleidende naam ziet de CNN in de naam Opgezwollen spleetlip. Deze naam is, blijkens de beschrijving in Lammers et al. (2012), afgeleid van de opgezwollen parafysen. De oorspronkelijke diagnose (Butin, 1973) verwijst echter niet naar dat kenmerk. Daarnaast verschilt de beschrijving van de Helmondse vondst van de oorspronkelijke beschrijving in de grootte en consistentie van de vruchtlichamen en de sporenseptatie.

Het is uiteraard niet aan de CNN om een taxonomisch oordeel te vellen over de variatiebreedte van *N. minor*; maar wel is een naam die op een kenmerk betrekking heeft dat de soort niet karakteriseert, een voorbeeld voor een positief misleidende naam, die dan vervangen kan worden.

(Vervolg op pag. 88)

onze keuze heeft soms ook onverwachte voordelen. Zo komen er van het geslacht *Hypospilina* (Snavelkogeltje) in Nederland twee soorten voor, *H. bifrons* (Eikenbladsnavelkogeltje) en *H. pustula* (Eikenbladknikkertje). Laatstgenoemde soort was vroeger onder de naam *Plagiostoma pustula* bekend; en de Nederlandse naam voor *Plagiostoma* is Knikkertje. Wanneer de CNN zou besluiten dat de huidige genusnaam ook in de Nederlandse soortnaam zichtbaar moet zijn, zou het Eikenbladknikkertje dus op dit moment een geheel nieuwe naam moeten krijgen, terwijl het zeer wel mogelijk is dat de huidige taxonomische inzichten opnieuw op de schop gaan.

Ook bij plaatjeszwammen is die koppeling tussen wetenschappelijke en Nederlandse geslachtsnaam minder hecht geworden. Zo wordt de naam Inktzwam gebruikt voor soorten uit twee families; hetzelfde geldt voor de naam Trechterzwam en Krulzoom. Boleten vinden we in (minstens) vier families. Die families behoren tenminste nog alle tot dezelfde orde. Trechtertjes behoren ook tot verschillende families, en mogelijk zelfs tot verschillende ordes (als het correct is dat soorten uit het geslacht *Rickenella* niet tot de Agaricales behoren). Ook de Taaiplaten behoren tot twee ordes (waarbij het verschil tussen beide ordes gelegen is in het verschil tussen witrot en bruinrot). De CNN streeft er naar bij het bedenken van nieuwe namen rekening te houden met de dan bekende taxonomische positie. Maar zoals gezegd is het dilemma dat bij een instabiele classificatie ofwel de Nederlandse naam moet veranderen tegelijk met de wetenschappelijke naam; ofwel dat de naam geen inzicht meer geeft in de verwantschappen van die soort. Voor de popularisering van de mycologie is, naar de mening van de CNN, de tweede oplossing de beste.

Taxonomische inzichten en Nederlandse namen

Bij haar werkzaamheden stelde de CNN vast dat in een klein aantal gevallen in Nederland en Vlaanderen verschillende taxonomische inzichten worden gehanteerd. Zo wordt in Nederland thans onderscheid gemaakt tussen *Cortinarius croceoonus* (Valse geelplaatgordijnzwam) en *C. pratensis* (Boomloze gordijnzwam), terwijl in Vlaanderen beide taxa nog als identiek worden beschouwd (in Nederland werden beide taxa in het OPN ook samengenomen). Voor de Nederlandse naam heeft dit geen gevolgen; voor de soort in bredere opvatting (*C. croceoonus* s.l.) wordt de in Vlaanderen gebruikte naam Boomloze gordijnzwam vastgesteld. Het probleem wordt lastiger als verschillende taxonomische concepten samengaan met verschillende namen. Zo wordt in Vlaanderen de naam *Cortinarius incisus* gebruikt in een andere betekenis dan die in Nederland (De Haan et al., 2013). Voor *C. incisus* in de opvatting van de Beknopte Standaardlijst wordt in Vlaanderen de naam *C. striaepilus* gebruikt. Het gaat hier inderdaad om twee (ook moleculair verschillende) taxa. Het zou verwarrend kunnen werken indien *C. incisus* in beide interpretaties dezelfde Nederlandse naam zou krijgen. Om die reden heeft *C. incisus* s. Vlaanderen de naam Valse streephoedgordijnzwam gekregen, en *C. incisus* s. Nederland (= *C. striaepilus*) de naam Streephoedgordijnzwam behouden. Niet alle gevallen waren voor de CNN even gemakkelijk op te lossen. Zo bestaat er mogelijk verschil in de interpretatie van de naam *Cortinarius roseipes* in Nederland en Vlaanderen. Gezien de huidige problemen in de systematiek van deze gordijnzwammetjes lijkt het de commissie beter om voor beide taxa verschillende Nederlandse namen te behouden: *C. roseipes* in de Vlaamse opvatting is de Bloossteelgordijnzwam, *C. roseipes* in de Nederlandse opvatting is de Stekelsporige gordijnzwam. We verwachten dat later onderzoek klaarheid in deze taxonomische problemen zal brengen. Uit deze voorbeelden blijkt dat de Nederlandse naam niet gekoppeld is aan het type van die soort (zoals de wetenschappelijke naam), maar aan de interpretatie van die soort. Met andere woorden: bij veranderen van de wetenschappelijke naam hoeft de Nederlandse

Op grond van deze overwegingen komt de CNN tot het oordeel dat de naam Spleetlip gehandhaafd moet blijven voor de soorten van de geslachten *Lophodermium* en *Colpoma*. Ook voor de trilzwam *Sirotrema translucens*, die parasiteert op vruchtlichamen van *Lophodermium* en *Hypoderma* kan de huidige naam Spleetliptrilzwam gehandhaafd blijven. Voor de andere soorten is deze geslachtsnaam positief misleidend en dus ongewenst. De CNN stelt de volgende namen vast: *Glioniella molinae* = Pijpenstrootjesspleetkooltje; *Glioniopsis smilacis* = Streepsporig spleetkooltje; *Glioniopsis praelonga* = Braamspleetkooltje; *Naemacyclus* = Dennendeurtje, *Naemacyclus fimbriatus* = Dennenappeldeurtje, *Naemacyclus minor* = Klein dennendeurtje. De overige namen (*Colpoma*, *Lophodermium*, *Sirotrema*) blijven ongewijzigd.

naam niet te veranderen. Zo heeft *Stypella glaira* de Nederlandse naam Albastwaskorstje. Het lijkt erop dat hier een fout gemaakt is en de soort uit de beknopte Standaardlijst eigenlijk *Exidiopsis opalea* moet heten. Voor de beknopte Standaardlijst zal er uiteraard niets veranderen. De Nederlandse naam blijft aan de huidige interpretatie gekoppeld. De 'echte' *S. glaira*, die inmiddels in Nederland gevonden is, zal dan een nieuwe naam krijgen. Ook de Vergelende netspoorrussula (*Russula elegans* s. Romagnesi) zal haar Nederlandse naam niet hoeven veranderen vanwege het feit dat het type van Bresadola anders is dan de interpretatie van Romagnesi. Deze keuze van de CNN (koppeling van een naam aan de interpretatie door Vlaamse en Nederlandse mycologen, en niet aan het type van die naam) voorkomt mogelijk ook meer spectaculaire naamswijzigingen. Zoals bekend is de taxonomie van vliegenzwammen nogal in beweging. En het is denkbaar dat de vliegenzwammen uit Lapland tot een andere soort behoren dan de vliegenzwammen uit Noord-West Europa (die in elk geval niet of nauwelijks hallucinogeen lijken te zijn). Mocht het ooit nog gebeuren dat onze vliegenzwam als nieuwe soort beschreven wordt, dan nog kunt u gerust de naam Vliegenzwam blijven gebruiken voor onze paddenstoel.

Medewerking gevraagd

Hoe komen nu nieuwe Nederlandse namen tot stand? Het is uiteraard niet werkbaar voor de CNN om voor elke nieuwe soort voor Nederland en Vlaanderen een nieuwe naam te bedenken, zeker als de commissieleden die soort, en haar doorslaggevende kenmerken, niet zelf kennen. Het geven van Nederlandse namen kan daarom niet zonder uw medewerking. Dit artikelje is daarom ook bedoeld om u uit te nodigen die bijdrage te leveren. Als u een soort vindt die nieuw is voor Nederland en Vlaanderen, en vervolgens als nieuwe soort is geaccepteerd, dan stelt de CNN het op prijs dat u ook een voorstel doet voor een Nederlandse naam. Waar mogelijk zal de CNN uw voorstel overnemen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat niet in alle gevallen zal gebeuren, bijvoorbeeld omdat uw voorstel strijdig is met regels die de CNN heeft bedacht (geen paddenstoelen naar personen noemen, geen namen met geografische aanduidingen, geen germanismen of gallicismen, etc.). Dus Roze's kelkjes zou niet aanvaardbaar zijn, evenals Ardenner boorwortelzwam of Gezellige mycena. (Het bijvoeglijk naamwoord gezellig is een germanisme om aan te duiden dat de soort in groepjes of groepen groeit; bestaande soortnamen met gezellig worden, zoals boven aangegeven, natuurlijk niet gewijzigd, evenmin als de Périgordtruffel of de Tropische beurszwam).

Het is natuurlijk niet prettig, als u uw best heeft gedaan om een naam te bedenken, dat dan de CNN uw voorstel niet overneemt. U hoeft het hierbij niet te laten. De CNN streeft er naar in alle gevallen, waarin ze afwijkt van een voorstel, in contact te treden met de persoon

die de naam heeft voorgesteld; en uit te leggen waarom de CNN voor een andere naam heeft gekozen. Als u daardoor niet overtuigd bent, kunt u een ‘klacht’ indienen; dat is de formele procedure zoals de CNN zich die voorstelt. In laatste instantie nemen de leden van de NMV en de KVMV het definitieve besluit.

Tot slot: zoals hierboven al gemeld, kan de CNN nooit alleen zorgen dat alle paddenstoelen in Nederland en Vlaanderen een Nederlandse naam krijgen. Daarom doet de commissie een beroep op u. Als u een nieuwe soort vindt, draagt u dan alstublieft bij tot het voorstellen van een Nederlandse naam. Als u nog meer wilt bijdragen en voor een aantal jaren deel wil uitmaken van de CNN, meld u dan aan bij de voorzitter.

Literatuur

- Arnolds, E. & Berg, A. van den. 2013. Beknopte standaardlijst van Nederlandse paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging, 287 pp.
- Arnolds, E., Kuyper, T.W. & Noordeloos, M.E. (red.). 1995. Overzicht van de paddenstoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging, 871 pp.
- Bas, C., Brummelen, J. van, Tjallingii, F. & Tjallingii-Beukers, G. 1983. Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen. Wetenschappelijke Mededelingen van de KNNV, nr. 156.
- Boehm, E.W., Mugambi, G.K., Miller, A.N., Huhndorf, S.M., Marincowitz, J., Spatafora, W. & Schoch, C.L. 2009. A molecular phylogenetic reappraisal of the Hysteriaceae, Mytiliniaceae and Gloniaceae (Pleosporomycetidae, Dothideomycetes) with keys to world species. *Studies in Mycology* 64: 49–83.
- Butin, H. 1973. Morphologische und taxonomische Untersuchungen an *Naemacylus niveus* (Pers. ex Fr.) Fuck. ex Sacc. und verwandte Arten. *European Journal of Forest Pathology* 3: 146–163.
- Cool, C. & Lek, H.A.A. van der. 1913. Het paddenstoelenboekje. Versluys, Amsterdam. (2e druk, 1920; 3e druk 1935; 4e druk 1943).
- De Haan, A., Volders, J., Gelderblom, J., Verstraeten, P. & Van de Kerckhove, O. 2013. *Cortinarius* subg. *Telamonia* in Vlaanderen. *Sterbeeckia* 32 (Bijlage): 1–212.
- Destrée, C.E. 1901. Handleiding tot het bepalen van de in Nederland groeiende hoogere zwammen. F.E. Macdonald, Nijmegen, 317 pp.
- DiCosmo, F., Peredo, H. & Minter, D.W. 1983. *Cyclaneusma* gen. nov., *Naemacylus* and *Lasiostictis*, a nomenclatural problem resolved. *European Journal of Forest Pathology* 13: 206–212.
- Dodoens, R. 1608. *Herbarius* oft *Cruydtboek*. Antwerpen. Een latere bewerking, met verschillende soorten paddenstoelen, uit 1644, is op internet toegankelijk, zie <http://caliban.mpiz-koeln.mpg.de/dodoens/>
- Heilmann-Clausen, J., Verbeken, A. & Vesterholt, J. 1998. The genus *Lactarius*. *Fungi of Northern Europe* 3: 1–287.
- Kuyper, T.W. & Vellinga, E.C. 2015. Paddenstoelengeslachten in het moleculair-fylogenetische tijdperk – nieuwe inzichten of nieuwlichterij? *Coolia* 58: 207–226.
- Kuyper, T.W. 1987. Waarom paddenstoelen namen veranderen. *Coolia* 30: 25–30.
- Lammers, H., Hooff, H. van, Raaijmakers, L., Kuik, J. van & Boudewijns, T. 2012. Niet zomaar een bos.....! Natuurstudiegroep Coalecens, 440 pp.
- Lanz, H., Johnson, P.R., Park, D. & Minter, D.W. 2011. Molecular phylogeny reveals a core clade of Rhytismatales. *Mycologia* 103: 57–74.
- Lumbsch, H.T. & Huhndorf, S.M. 2010. Outline of Ascomycota—2009. *Fieldiana Life and Earth Sciences* 14 (1): 1–64.
- Reenen, K. van. 2015. ‘Donkere pronkridder’ verleidt ‘gesluierte dame’. *Onze Taal* 2015 (10): 280–281.
- Sterbeeck, F. van. 1675. *Theatrum fungorum* oft het Tooneel der Campernoelen. Antwerpen. Zie <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/1011>